

Dawid Kujawa

Powrót możliwego. Polska poezja po roku 2000 w perspektywie schizoanalizy

Streszczenie

Głównym celem pracy jest zaimplementowanie teorii schizoanalizy do badań nad polską poezją powstałą w okolicach roku 2000 i później. Narzędzia wypracowane przez Gilles'a Deleuze'a i Feliksa Guattariego, w ostatnich latach zdobywające coraz większą popularność w Polsce, staram się wykorzystać tak, jak czynią to postoperaiści tacy jak Maurizio Lazzarato, Franco „Bifo” Berardi czy Nicholas Thoburn. Oznacza to, że schizoanaliza interesuje mnie przede wszystkim jako teoria marksistowska, w dużej mierze służąca obronie interesów klasy robotniczej (rozumianej najszerzej, zgodnie z definicjami autonomistów) przed przemocą ze strony kapitału.

Część pierwsza pracy poświęcona jest krytyce literackiej. W pierwszym rozdziale przyglądam się najgłośniejszym publikacjom krytycznoliterackim powstałym na przełomie wieków, zwracając uwagę przede wszystkim na dominującą w nich kategorię kryzysu reprezentacji. Wskazując na liczne nieścisłości i przemilczenia towarzyszące przyswajaniu dyskursu poststrukturalistycznego w Polsce, staram się znaleźć w nich źródło powszechnych nieporozumień narosłych później wokół koncepcji polityczności. W rozdziale drugim prezentuję główne założenia krytycznoliterackiego „programu pozytywnego”, który wypracowałem w oparciu o pojęcia schizoanalizy i zagadnienie „hermeneutyki immanentnej”.

Część druga w całości poświęcona jest zjawiskom poetyckim, analizowanym tu przy pomocy przedstawionych wcześniej narzędzi. Trzeci rozdział dotyczy twórczości poetyckiej Roberta Rybickiego – jednego z najbardziej niedocenianych współczesnych poetów języka polskiego. Ujawniając głęboko „schizofreniczny” potencjał tkwiący w jego dorobku, wskazuję jednocześnie na powody wieloletniej nieobecności tego autora w poetyckim głównym nurcie. W rozdziale czwartym zajmuje się poezją Adama Kaczanowskiego – twórcy głęboko zakorzenionego w amerykańskiej tradycji literackiej i zastępującego w swoich wierszach ponowoczesną ironię humorem rozumianym po deleuzjańsku. W rozdziale piątym przyglądam się wierszom Miłosza Biedrzyckiego, najciekawszego i najsłabiej chyba rozczytanego poety pokolenia „brulionu” – zwracając uwagę na filozofię języka Biedrzyckiego i jego fascynację

Tomażem Šalamunem, przedstawiam go jako jednego z prekursorów dykcji poetyckiej określanej przeze mnie jako „ekstatyczna”. Rozdział szósty poświęcam zagadnieniu nowego konstruktywizmu: dwaj omawiani tu poeci, Dominik ielicki i Szczepan Kopyt zbliżyli się w ostatnich latach do koncepcji literatury przywodzącej na myśl założenia radzieckich postfuturystów. Choć obydwaj w ramach swoich praktyk artystycznych realizują projekty lewicowe, konstruktywistyczne formy służą im do nieco odmiennych celów. Ostatni, siódmy rozdział dotyczy książek Natalii Malek oraz Ilony Witkowskiej – „nowych minimalistek”. Estetykę towarzyszącą tym autorkom analizuję, używając do tego Deleuzjańskiej koncepcji fałdy i Leibnizjańskiej monadologii.

The return of the possible. Polish poetry after 2000 in the perspective of schizoanalysis

Summary

The main aim of my work is to implement schizoanalytic theory for research on Polish poetry created around 2000 and later. I try to use the tools developed by Gilles Deleuze and Felix Guattari, in recent years gaining increasing popularity in Poland, in similar way to postoperaists like Maurizio Lazzarato, Franco "Bifo" Berardi and Nicholas Thoburn. This means that I am interested in schizoanalysis as a Marxist theory, largely dedicated to the defense of the interests of the working class (understood most broadly, according to the definitions of autonomists) against the violence of capital.

The first part of the work is devoted to literary criticism. In the first chapter, I look at the most-famous critical-literary publications created at the turn of the century, paying particular attention to the dominant category of crisis of representation. By pointing to numerous inaccuracies and silences accompanying the assimilation of poststructural discourse in Poland, I try to find in them a source of common misunderstandings later accumulated around the concept of politics. In the second chapter, I present the main assumptions of the literary critical "positive program" that I developed based on the schizoanalytic concepts and the issue of "immanent hermeneutics".

The second part is entirely devoted to poetic phenomena, analyzed here by using the tools presented earlier. The third chapter concerns the poetic work of Robert Rybicki – one of the most underrated modern poets of the Polish language. By revealing the deeply schizophrenic potential inherent in his output, I also point out the reasons for his many years of absence in the poetic mainstream. The fourth chapter deals with the poetry of Adam Kaczanowski – an author deeply rooted in the American literary tradition and replacing in his poems postmodern irony with humor understood in the Deleuzian style. In the fifth chapter I look at the poems of Miłosz Biedrzycki, the most interesting poet of the "brulion" generation – paying attention to Biedrzycki's language philosophy and his fascination with Tomaž Šalamun's, I present him as one of the precursors of poetic diction which I specify with the term of "ecstatic". The sixth chapter is devoted to the issue of the new constructivism: the two poets discussed here, Dominik Bieliński and Szczepan Kopyt, in recent years have approached the concept of literature, reminiscent of the foundations of Soviet post-futurists. Although both of their artistic practices

implement left-wing projects, constructivist forms serve them for slightly different purposes. The last, seventh chapter concerns books by Natalia Malek and Ilona Witkowska which I describe as "new minimalists". The aesthetics accompanying these authors are analyzed using the Deleuzian concept of folds and Leibnizian monadology.